

Zemzem'in Tarihçesi

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ
الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَا
وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾

“Şüphesiz Safâ ile Merve Allah'ın nişanelerindedir.
Kim Kâbe'yi hacceder veya umre yaparsa, bu
ikisini de tavaf etmesinde bir beis yoktur. Kim
gönülden iyilik yaparsa, karşılığını görür. Doğrusu
Allah şükürün karşılığını verendir ve bilendir.”

(Bakara, 2/158)

HİRA

- ❖ Hz. İbrâhim ve ailesinden öğrenilen üç kelime; *teslimiyet*, *sadakat* ve *gayret* hakkında neler söylersiniz?
- ❖ Hz. Hacer'in ortaya koyduğu o büyük kamet/duruş, bugünün insanları olarak bize ne gibi mesajlar verir?
- ❖ Safâ ile Merve neden Allah'ın o bölgeye koyduğu nişanelerden olmuştur?
- ❖ Abdülmuttalib'in Zemzem kuyusunu kazarken karşılaştığı hadiseleri nasıl anlamalıyız?
- ❖ Zemzem'in isimleri olarak zikredilen; *tayyibe*, *berre* ve *madnune* kelimeleri ne anlama gelmektedir?

Siyer Coğrafyası'nın tarihi içerisinde üzerinde durulması gereken bir konu da bölgenin âb-ı hayatı/hayat kaynağı Zemzem'in tarihçesidir. Hz. Hacer'in, bir kul olarak ortaya koyduğu gayretinin ve çabasının bir neticesi olan Zemzem'in tarihçesini bilmek, bölgenin tarihi sürecini daha iyi anlamamıza katkı sağlayacaktır. Nûh Tufanı'ndan sonra hiçbir canlı emaresi kalmayan Mekke; Hz. İbrâhim ve ailesinin bölgeye gelmesi ile çok farklı bir sürece kapı açacaktı. Zemzem; toprağında ekin bitmeyen,^[1] kuş uçmaz, kervan geçmez olan o bölgeye, Hz. İbrâhim ailesinin vesilesiyle Allah'ın o bölgeye bir hediyesi olacaktı. Hz. İbrâhim'in sadakatının, Hz. Hacer'in sa'yının/çabasının ve gayretinin, Hz. İsmâil'in ise teslimiyetinin bir karşılığı olarak Rabbimiz o beldeye bitmez tükenmez bir bereket kaynağını^[2] bahşedecekti.

O ıssız coğrafyaya, Allah'ın emri gereği genç hanımını ve kundaktaki bebeğini bırakıp giden Hz. İbrâhim'in arkasından: *"Ey İbrâhim! Bizi kime bırakıp gidiyorsun"* diyen Hacer'e cevap vermeye güç bulamayan Hz. İbrâhim, o soruyu yanıtsız bırakınca Hacer anamız anlamıştı ki bu iş İbrâhim'in kendiliğinden yaptığı veya sadece Sâre'nin kıskançlığına karşı yapılmış bir iş değildi. Anladı ki bu emri ona veren Rabbü'l-Âlemin olan Allah'tı. Bu sefer: *"Bunu yapmanı sana Allah mı emretti?"* diye sordu, yine cevap alamayınca mesajı anladı ve dedi ki: *"O hâlde git Ey İbrâhim! Bizi düşünme. Bizi buraya getirmeni söyleyen Allah ise o bizi asla mahzun bırakmayacak, zayi etmeyecektir."*^[3]

[1] *"Rabbimiz! Ben çocuklarımdan bazısını, senin kutsal evinin (Kâbe'nin) yanında toprağında ekin bitmez bir vadiye yerleştirdim. Rabbimiz! Namazı dosdoğru kılmaları için (böyle yaptım). Sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meylettir, onları ürünlerden rızıklandır, umurlur ki şükrederler."* İbrâhim, 14/37.

[2] Bir bereket kaynağı olan Zemzem için Efendimiz (sas): *"Yeryüzünde bulunan suların en hayırlısı Zemzem suyudur; içilmesi açlığı giderir, hastalığa şifa olur."* buyurmuştur. (Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, IV, 183) Başka bir hadiste, *"Bizimle münafıklar arasındaki fark onların Zemzem'i kana kana içmemeleridir."* (İbn Mâce, *Menâsik*, 78) derken, bir şifa vesilesi olduğunu da şöyle beyan eder: *"Zemzem suyu hangi niyetle içilirse ona çare olur."* (İbn Mâce, *Menâsik*, 78)

[3] Taberî, *Tarih*, I, 196; Beyhaki, *Delâil*, II, 47, 48.

Hız. İbrâhim'in (as) onları o ıssız vadide biraz yiyecek ve bir kırba su ile tek başlarına bırakıp gitmesi ile Hız. Hacer, bir teslimiyet kahramanı olarak o zaman küçük iki tepe olan Safâ ile Merve arasında koşup su aramaya, acaba gelen geçen olur mu diye bakınmaya başlamıştı. Hız. Hacer, bütün bir insanlığa ders vermeye: "Kul gayret etmeli ki Allah (cc) rahmet etsin!" mesajını duyurmaya koyulmuştu. O, ne oturup ağlamış ne de gökten inecek sofralar beklemişti. O, Hız. İbrâhim'den teslimiyetin ne anlama geldiğini çok iyi öğrenmişti. Allah'ın yardımının, kulun çabasına bağlı olduğunun çok iyi bilincindeydi. O hâlde beşer olarak elinden ne geliyorsa onu yapmalıydı. O da yaptı; koştu, koştu, koştu... Kundaktaki İsmâil, Safâ tepesine yakın bir yerde idi. Hız. Hacer'in bir gözü bebeğinde, bir diğer gözü Safâ ve Merve tepesinde, gelip geçecek kervanlarda ya da bulmayı ümit ettiği suda idi. Bu ümit ile koşarken bir yere gelince çukurdan dolayı bebeğini göremiyor, orada adımlarını hızlandırıyor, koşmaya devam ediyordu.^[4] O kadar koşmasına rağmen ne suya ne de sesini işittirecek birilerine rastlamıyor ama o yine ümit ile bir beşer olarak elinden ne geliyorsa onu yapıyordu. Artık takatlerin tükeneceği bir ana gelince İsmâil'ine doğru yöneldiğinde bebeğinin ayaklarının altından yukarıya doğru bir suyun fışkırdığını görüyordu. Sevinçle oraya doğru koşuyordu. Evet, Allah'ın rahmeti yetişmişti artık! Hız. Hacer heyecanla kana kana o sudan içiyor, sonra akıp tükenmesin diye "dur, dur" anlamında "zem, zem" diyor.^[5] Yıllar sonra Hız. Peygamber, Hız. Hacer'in bu hâlini sahâbeye anlatırken şöyle diyecekti: **"Allah, İsmâil'in annesine rahmet etsin. Eğer**

[4] O günlerin bir hatırası olan bu gayret, daha sonraları İslâm'ın beş temel şartından biri olan haccın menasiklerinden olan Sa'y'in kaynağı oluyordu. Kadın-erkek hacca giden her Müslüman, Safâ ile Merve arasında yedi kez koşarak Hacer annemizin rolünü oynamaya çalışıyordu. Erkekler iki yeşil ışık arasında (Hacer annemizin o gün adımlarını hızlandırdığı çukur alan) adımlarını hızlandırarak *Hervele* denen koşusu yapıyordu. Câhiliye döneminde Safâ ile Merve tepelerine konan putlardan dolayı, artık orada Sa'y yapılmayacağını düşünen sahâbeden bazılarına, Rabbimiz Bakara, 158. âyet ile cevap veriyor ve o hatıranın kıyamete kadar baki kalacağını âleme duyuruyordu.

[5] Zemzem kelimesinin anlamı konusunda iki temel görüş ileri sürülür. Bunlardan ilki, kelimenin Arapça olmadığı, aslının Yunanca veya Kıpticeden geldiği, anlamının ise, "yavaş, yavaş ak ve dur ya da dur, dur" olduğudur. (Eyüp Sabri Paşa, *Mir'ât-ı Mekke*, s. 44)

Zemzem kelimesinin Arapça olduğunu söyleyenler ise, anlamının: "alçak sesle konuşmak, yüksek olmayan ve belirsiz gök gürültüsü, titreme" demek olduğunu ifade ederler. Ayrıca "ez-zemzemetü ve zemzeme", "uzaktan anlaşılmayan vızıltı, belirsiz ses, uzaktan mırıldanmak, atların burunlarından çıkardığı ses, özel isim (âlem) ve insanlardan bir topluluk" anlamının yanı sıra "bereketli, bol, doyurucu ve kaynağı zengin su" manasına gelmektedir. Diğer taraftan tatlı ile tuzlu arasında bulunduğu zaman da bu anlama geldiği belirtilir. Bkz. İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, VI, 86.

o Zemzem'in önüne geçmeseydi (ona dur demeseydi) Zemzem (Mekke'nin ortasında) akıp giden bir ırmak olacaktı.”^[6]

Zemzem'in o ıssız bölgede ortaya çıkması oraları bereketlendirecek, insanların gelip suyun başına yerleşmelerine sebep olacaktı. Geçen dersimizde belirttiğimiz gibi Zemzem'i görüp gelen ilk kabile Yemenli Cürhümîler idi. Yıllar boyunca o suyun sağladığı imkânlar ile Mekke'de yaşayan bu kabile, ne yazık ki bir müddet sonra o değerlerin kıymetini bilemediler ve Allah'a karşı hümratsızlık sayılacak bazı işler yaptılar. Bunun üzerine Rabbimiz, onların elinden Zemzem'i çekip aldı. Cürhümîler ne yaptılarsa Zemzem'e bir daha ulaşamadılar. Tevbe ettiler, dualar ettiler, kurbanlar kestiler ama olmadı. Bunun üzerine Cürhümîlerin o günkü reisi Amir b. Hâris, yaptıkları yanlış işlerin hepsini itiraf ederek onlardan yüz çevirdiklerini ve bir daha yapmayacaklarını ilan ederek fiili bazı gayretler içerisine girdi. Mesela; Kâbe'ye hediye olarak getirilen bazı altın, gümüş ve değerli malzemeleri geri getirtip Kâbe'nin içerisine bıraktı. Kâbe'nin içerisinde olan iki tane altın geyik heykelini oradan çıkarttırdı. Acaba Hacerü'l-Esved'e yapılan aşırı tazim mi Rabbimizi kızdırdı, gadaba getirdi düşüncesi ile Hacerül-Esved'i bile Kâbe'nin dışına koydu. Ama ne yaptıysa bir türlü Zemzem geri gelmedi ve kaybolan su bir daha bulunamadı. Tevbelerinin kabul edilmediğini gören Amir b. Hâris sinirlendi, ne kadar değerli eşya varsa hepsini Zemzem kuyusunun içerisine attı ve kuyunun üstünü örttürerek onu gömdü ve yerini kaybettirdi. Artık insanlar yavaş yavaş Zemzem'i unutmaya ve onsuz yaşamaya alışmaya başladılar.^[7]

Huzaâ kabilesinin ve Peygamberimizin beşince göbekten dedesi Kusay'ın bölgeye hâkim olduğu zamanlarda da Zemzem, sadece şiirlerde dile getirilen bir efsane olarak kaldı. Fil Hadisesi'nin yirmi, yirmi beş yıl kadar öncesine kadar da hep böyleydi. Yıllar sonra Zemzem, Efendimiz'in dedesi Abdülmutilib'in gündemine gelecekti. Onun gündemine bunu düşüren ise elbette ki Rabbimiz'di. Allah (cc) son elçisi âleme teşrif etmeden zemini O'na hazırlamak istiyordu. Zemzem bir kez daha ortaya çıkmalı ve her haykıran müjde gibi o da en büyük müjde olan Efendimiz'in (sas) geleceğini âleme haykırmalı ve fiili olarak: “Ben gelecek son elçinin ayak sesliyim!” demeliydi.

[6] Buhâri, “Enbiyâ”, 9; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, V, 299.

[7] İbn Hişâm, *Sîre*, I, 201; Fâkihi, *Ahbârü Mekke*, II, 12, 13.

İbn İshak'ın Hz. Ali kanalı ile bize aktardığı rivayete göre dede Abdülmuttalib, Hicr-i İsmâil yakınlarında uyuduğu bir sırada rüyasında o zamana kadar hiç görmediği nurani bir varlık görmüş o da ona: *"Ey Abdülmuttalib! Tayyibe'yi kaz!"* demişti. Abdülmuttalib: *"Tayyibe nedir?"* diye sormuş ama o nurani varlık hiçbir şey demeden çekip gitmişti. Ertesi gün aynı rüyayı bir daha görmüştü. Şimdi o nurani varlık ona: *"Berre'yi kaz!"* diyordu. Abdülmuttalib: *"Berre nedir?"* diye soruyor, yine cevap alamadan uyanıyordu. Derin bir sarsıntı geçiriyordu Abdülmuttalib... Bu belli ki sıradan bir rüya değil, içerisinde mesajlar barından bir rüya idi. Üçüncü gün yine aynı rüyayı ve aynı nurani şahsı görüyordu. Bu sefer gelen nurani varlık: *"Madnune'yi kaz!"* diyordu. Abdülmuttalib, onun da ne olduğunu soruyor ama yine cevap alamadan uyanıyordu. Abdülmuttalib her uyandığında Kâbe'nin kapısına ve Mültezem denilen yakarış mekânına gidiyor, oralara sarılıyor, dua dua yalvarıyor, Allah'tan daha açık mesajlar istiyordu. Dördüncü gün yine aynı rüyayı ve aynı şahsı görüyordu. Gelen şahıs bu sefer: *"Ey Abdülmuttalib, Zemzem'i kaz!"* diyordu. Abdülmuttalib: *"Zemzem nedir?"* diye soruyor, o şahıs şöyle cevap veriyordu: *"Zemzem hiç kesilmeyen, dibine erişilemeyen, buraya gelen Rahman'ın misafirlerine ikram olunan bir sudur. O kurbanların kanları ve terleri dökülen yerin arasındadır. Alaca kanatlı bir karga onun bulunduğu yeri galamaktadır. Orada bolca karınca yuvaları da vardır."*^[8]

Abdülmuttalib gün gibi açık olan bu rüyanın tesiri ile uyanıyordu. Kan-ter içerisinde kalmıştı. Allah ondan yüzyıllardır kayıp olan Zemzem kuyusunu kazmasını istiyor, eline bir harita verir gibi kuyunun yerini de işaret ediyordu. Şimdi sıra Abdülmuttalip'te idi. O gün için on beş, on altı yaşlarında olan oğlu Hâris'i yanına alarak hemen kazı işlerine başlıyordu. Baba-oğul, bir rüya ile kendilerine tevdi edilen bu görevi yerine getirmek için seferber olmuşlardı. Onlar, bu işe koyulunca Mekkeliler etraflarında toplanmaya başladılar.

Meselenin ne olduğunu öğrenen Mekkeliler ikiye ayrıldı; halkın büyük bir kısmı her işlerinin sonunda bir müjde görmeye alıştıkları Abdülmuttalib ailesinin bu işte de kendilerini sevindireceklerini tahmin ediyorlardı. Diğer bir kısım ise; özellikle Abdülmuttalib ile sürekli çekişme hâlinde olan Benî Ümeyye ve Benî Mahzûm gibi kabilelerin ileri gelenleri ise dalga geçip alay ediyorlardı. Abdülmuttalib bunların hiçbirine takılmıyor, gördüğü o

[8] İbn Hişâm, *Sîre*, I, 196-197; Süheylî, *er-Ravzû'l-ünîf*, II, 95-97.

rüyanın tesiri ile daha bir hırs ve azimle kazmaya devam ediyordu. Günler geçiyor ama bir türlü olumlu bir netice ortaya çıkmıyordu. Zemzem'in ortaya çıkışının gecikmesi, sabırları zorluyor, alay edenlerin dillerini uzattıkça uzatıyordu. Her şeye rağmen Abdülmuttalib kazıya tam bir inanç ve umud ile devam ediyordu. İşte bu kazıların devam ettiği bir gün Kâbe, Hâris'in sesi ile yankılanıyordu. Hâris: "Buldu, buldu..." diyordu. Hâris bir şeyler bulmuştu ama bulduğu Zemzem değildi. Zemzem'e giden yolda bir hazine bulmuştu. Cürhümîler, kuyusundan çekilen Zemzem'in geri gelmesi için Kâbe'ye hediye edilen tüm değerli eşyaları kuyunun ağzına gömmüşlerdi. İşte Hâris'in bulduğu hazine buydu. O hazineye ait değerli eşyalar gün yüzüne çıktıkça Mekke'nin bazı ileri gelenleri: "Ey Abdülmuttalib! Sen atalarımızdan bize miras kalan bu hazineye tek başına konacağını mı zannediyorsun? Onda senin ne kadar hakkın varsa unutma ki bizim de o kadar hakkımız var!" demeye başladılar. Abdülmuttalib onlara dedi ki: *"Bu hazinelerde ne sizin, ne de benim hakkım var, bu hazineler Allah'ın Beyti'nindir. Bir tekine el sürmeden hepsini Zemzem kuyusunun ve Kâbe'nin imarı için harcayacağım!"* [9]

Bu sözler üzerine bir anda ortam gerildi, ağır sözler konuşulmaya başlandı. O anda orada bulunan bazıları Abdülmuttalib'i tehdit etmeye başladılar ve dediler ki: "Ey Abdülmuttalib! Sen kime güveniyorsun? Senin Hâris'ten başka oğlun mu var ki hepimize karşı geliyorsun?" Bu söz öyle bir dokundu ki Abdülmuttalib'e, o anda bir yanında duran oğlu Hâris'e baktı, bir karşısında hazinenin cazibesi karşısında gözleri kamaşıp karararak Mekkelilere baktı ve yanan yüreği ile şöyle bir dua etti: *"Ya Rabbi! Ne olurdu, bana on erkek çocuk verseydin de ben senin şu hazinelerini bu adamlara karşı korusaydım. Allah'ım! Eğer bana on erkek çocuk bahşedersen onlardan birini senin yoluna kurban edeceğim."*[10]

Bu dua nasıl bir ruh hâli ile yapıldıysa kabul edilecekti ve Allah (cc) Abdülmuttalib'e, içlerinde Efendimiz'in babası Abdullah'ın da bulunduğu on erkek çocuk nasip edecekti. O da sözünü tutarak onlardan birini kurban etmeye hazırlanacak, kurbanın kim olacağı konusunda kur'a çekilecek, kur'a her seferinde Abdullah'a çıkacaktı. En sonunda oğlunu kurban etmeye hazırlanan Abdülmuttalib'e bazıları bir çıkış yolu gösterecek ve Abdullah, yüz

[9] İbn Hişâm, *Sîre*, I, 198.

[10] Bkz. İbn Hişâm, *Sîre*, I, 206-211.

deve karşılığında kurban olmaktan kurtulacaktı. Efendimiz (sas) babasının ve büyük dedesi Hz. İsmâil'in başına gelen bu kurban hadiselerinden dolayı: **“Ben iki kurbanlık babanın oğluyum!”**^[11] diyecekti.

O gün için tek bir çocuk ile Mekkelilerin karşısında duramayacağı-nı anlayan Abdülmuttalib, meselenin çözümü için onlara: *“Gelin sizin belirleyeceğiniz bir hakeme meseleyi götürelim ve onun vereceği hükmede razı olalım!”* diyecek, Mekkeliler de bu teklifi kabul edeceklerdi. Konuşmalar neticesinde Şam'ın meşhur bilgini Sa'd b. Hüzeym bu meselenin hakemi olsun diye karar verilecekti. Bir heyet oluşturulacak, yola çıkacak ve hake-me mesele anlatılacak, onun verdiği hüküm esas alınarak amel edilecekti. Bu karar gereği yola çıkılacak; günler süren zorlu ve uzun yolculuğun ortalarına geldikleri bir anda kafilenin suları bitecek ve çölün ortasında susuz bir şekilde kalacaklardı. Çölde susuz kalmanın ne demek olduğunu onlar çok iyi biliyorlardı. Yavaş yavaş ümitlerin tükendiği ve artık ölümün soğuk nefesini enselerinde hissettikleri bir an yaşayacaklardı. Hatta bazıları kendilerine mezar bile kazmaya başlayacak: *“Hiç değilse cesetlerimiz kurda kuşa yem olmasın, mezarlarımızı kazarak ölümü bekleyelim.”* diyeceklerdi. Abdülmuttalib de böyle düşünüyordu. Ama birden Abdülmuttalib ayağa kalkacak, devesine binecek ve bir yöne doğru hızla gidecekti. Onun bu ani hareketine şaşırarak kabiledekiler: *“Nereye ey Abdülmuttalib!”* diyeceklerdi. O diyecekti ki: *“Su aramaya!”* Onlar, Abdülmuttalib'in bu gayretini anlayamayacaklardı.

Abdülmuttalib, dilinde dua Rabbine yakarıyor, bir taraftan da kendi gayreti ile su arıyordu. Bir yere geldi, devenin ayağı bir taşa takıldı, taşın yerinden oynaması ile çölün ortasında semaya doğru fışkıran bir su belirdi ve çölün sessizliği Abdülmuttalib'in tekbir sesi ile yankılandı. Sesi duyan ve ölümü bekleyen arkadaşları bir anda sesin geldiği yöne koşmaya başladılar, bir de ne görsünler! Çölün ortasında semaya doğru fışkıran bir su. Koştu lar kana kana içtiler; susuzlukları ve ölüm korkuları geçti. Bazıları dediler ki. *“Bu apaçık bir işarettir. Eğer Allah, Abdülmuttalib'in vesilesi ile çölün ortasında bu suyu bize bahşettiyse demek ki hazine onun hakkıdır. Gelin, hazineyi ona verelim ve geri dönelim.”* Bu teklif genel olarak kabul görse de Benî Ümeyye'nin o gün için lideri olan Harb b. Ümeyye itiraz etti ve dedi ki: *“Hakeme gitmeden*

[11] Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 604, 609.

geri dönsek bile hazineyi Abdülmuttalib'e vermeyiz. Kura çekeriz, kime çıkarsa hazine onun olur." Abdülmuttalib bu teklifi kabul etti. Bunun üzerine heyet Mekke'ye geri döndü. Mekke'ye girdiklerinde Hâris hâlen tek başına kazı işlerine devam ediyordu. O ana kadar başta iki altın geyik heykeli olmak üzere ciddi bir hazine ve yedi kılıç ile yedi zırh çıkmıştı. Abdülmuttalib karar gereği; iki ok Kâbe adına, iki ok kendi adına, iki okta hazinede hak iddia eden diğer Kureyş kabileleri adına toplam altı ok belirleyip kura çekmeleri için bu işlere bakan Mekkelinin ellerine teslim etti. Kurallar çekildi; hazineler Kâbe'ye, kılıç ve zırhlar Abdülmuttalib'e çıktı. Kureyşin diğer kabilelerine ise hiçbir şey çıkmadı. Böyle olunca artık bir şey demediler, çıkan sonuca razı oldular.^[12]

Derken günler süren kazı çalışmaları bir müjde ile neticelenecek, Abdülmuttalib ve oğlu Hâris yüzyıllardır kayıp olan Zemzem'e ulaşacaklardı. Abdülmuttalib hemen o hazinenin tüm gelirini Kâbe'nin ve Zemzem'in imarına harcayacak, Hz. Hacer'in mirası olan o bereket membanını insanların hizmetine sunacaktı. Hazineden kalan altınların bir kısmını ise eritip Kâbe'nin kapısında kullanacak ve Kâbe'ye ilk altın kapı taktıran kendisi olacaktı.^[13]

İnsanlar bu hayırlı hizmete sebep olan Abdülmuttalib'e karşı daha fazla saygı göstermeye başladılar. Nazarlar, bu hadisenin ardından onun ve ailesinin üzerinde yoğunlaşmaya başladı. Herkes bu güzel ikramın arkasından büyük bir haberin geleceğini umuyordu ve öyle de oldu. Zemzem gelecek son elçinin bir müjdecisi oldu. Çok geçmeden insanlar Abdülmuttalib'in yetimini konuşmaya, O'nun getirdiği vahyi anlamaya çalıştılar. Yüzyıllardır kayıp olan Zemzem bulununca onların mideleri, Hz. İsa'dan beri akmayan vahyin çeşmesi akınca da onların ruhları doymaya başladı.

[12] İbn Hişâm, *Sîre*, I, 201.

[13] İbn Hişâm, *Sîre*, I, 201.

DÂRÜ'L-ERKAM

- ❖ “Kul gayret etmeli ki Allah (cc) rahmet etsin!” sözü hakkında neler söylersiniz?
- ❖ Hz. Peygamber’in (sas) Zemzem’in faziletlerine dair beyanları nasıl anlaşılmalıdır?
- ❖ Peygamberimizin (sas): “Ben iki kurbanlık babanın oğluyum!” hadisinde anlatılmak istenen nedir?
- ❖ Zemzem’in aranması görevi neden başka birine değil de Abdülmuttalib’e verilmiştir?
- ❖ “Zemzem’in bulunması, gelecek son elçinin bir müjdesidir.” sözü nasıl anlaşılmalıdır?

SUFFA

- ❖ Hz. İbrâhim gibi sadakati istenilen düzeyde yüreğine yerleştir ki en zor imtihanlarda dahi sarsılmayasın, bir dağ gibi yerinde sabit durabilesin.
- ❖ Hz. Hacer gibi gayret göstermeyi kulluğunun azığı kıl ki Allah’ın rahmetini kazanabilesin.
- ❖ Hz. İsmâil gibi teslimiyeti hayatının esası kıl ki melekleri kendine hayran bırakacak ameller ortaya koyabilesin.
- ❖ Efendimiz’in dedesi Abdümuttalib gibi Allah’ın evinin kadri kıymetini takdir et ki o beytten gereğince nasiplenebilesin.
- ❖ Efendimiz’in amcası Hâris gibi hayırlı işlerde görevini hakkıyla ifa et ki nimet kapılarının sonuna kadar önünde açılabilmesine hak kazanasın.